

juhlakirjaa hajanaisesti sieltä täältä, hiipii mieleeni hiljainen aavistus siitä, että tähän olen tömännnyt joskus aikaisemminkin, en vain heti saa päähäni mistä yhteys on tullu, mistä kytkennästä oikein on kysymys?

Aian oivaltaa, että tunne nousee siitä virityksestä, joka on kirjan kantava juoni. Antti Eskola on itse kirjoittanut kirjan alkuun tilausteoksen, jonka huipentaa suureen ennustukseen siitä, että Euroopan yhdentymisen myötä suomalainen sosiologia voi "olla saamassa Esa-Pekka Salosen." Sosiologian Salosta odotellessaan, Eskola rakentaa imponoivan kertomuksen suomalaisen sosiologian toisen maailmansodan jälkeisestä historiasta, historiasta, jonka rakennustelineillä hän itse on ollut. Tarinan kirveenä ja vasarana käytetään indeksikaalista kuvausta, ilmaisia, jotka ensikädessä viittaavat niitä tietyssä ajassa ja paikassa käytävään henkilöön.

Eskolan korpus pakotetaan kahdeksan tekstin ja kymmenen kirjoittajan voimalla leikkauspöydälle, jossa sitä operoidaan hie-man sieltä täältä. Aliuksi rakennetutkimoiden diskursiiviset hahmot, Raimo Blom, Harri Melin ja Jouko Nikula, sorkkivat sen verran isoilla vehkeillä, että kudosnesteet firsuilevat joka suuntaan, ja ehdin jo pikkuisen haukotella ja voitotellakin potilaan puolesta. Sitten Pertti "Faktanäkökuulma" Alasuutari löytää tekstuaalisen sosiologian yhteiskunnallisen relevanssin — jälleen kerran — siitä oivalluksesta, että "tekstoilla on pelottava voima" (s. 90). Voima on niin pelottava, että Anssi Peräkylän on halkaistava potilas sie-

kailematta puoliksi ja muovailtava toisesta puolikkaasta omannäköisensä eksegeesi.

Jäljelle jäävään puoliskoon sovittelevat Mirja Tolkki-Nikkonen tieteen neekereistä kertovaa pikkutarinaa, Olli-Helena Ylijoki heimometaforin kerrottua juttua opiskelusta sosiaalipsykologiaksi kutsutun oppiaineen tekstuaalisuudessa ja Irmeli Järventie piileviä pikkutotuuksia sisältävää tekstiään. Muiden poistuttua paikalta, jäävät parsineulojen kanssa askartelemaan Klaus Weckroth ja Vilma Hänninen kertoen huomisen transmodernista sosiologista ja keraten sen, mitä niillä tarinoilla nyt tarkoitettiinkaan. Potilas on valmis naftaliiniin.

Tämän kaiken uusi läpikäynti palauttaa mieleeni sen yhteyden, jonka kirjan ensilukeminen herätti. Kestää tovin tajuta, että kirjan muodostaman "kertomusten joka suuntaan kasvavan kudoksen" (s. 48) logiikka on hyvin samantapainen kuin Sigmund Freudin (*Toteemi ja tabu*, Love-kirjat, 1989, s. 167) kertoman ambivalenttien tunteiden leikin, tarinan isännmurhasta, jossa primitiivisestä sosiaalisesta laitoksesta karkotetut pojat eräänä päivänä

"litittyivät yhteen, tappoivat ja söivät isänsä ja tekivät lopun patriarkaalisen laumasta. Yhdessä he uskalsivat tehdä ja onnistuivat tekemään sen mikä olisi yksin ollut mahdotonta. (Ehkä jokin kulttuurin edistysaskel, jonkin uuden asean keksiminen sai heidät tuntemaan itsensä ylivoimaisiksi.)"

Yhteys on nyt liiankin selvä. Sosiaalinen laitos on tietenkin kapeammin Tampereen sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos,

"neljännen kerroksen väki", ja laajemmin suomalainen sosiologia ainakin 1960-luvun alusta lähtien. Klaanin pää, sen Isä, on sanomattakin A. Toiseksi, yhtä vähän kuin patriarkaalista klaania, ei enää ole myöskään poikalaumaa, vaan tässä konstruktiossa sitä edustaa nykyisten sosiologien heterogeeninen joukko. Yhteisvoimin kykenevät he kirjoittamaan sen, mikä muuten olisi jäänyt pöytälaatikkoon.

Freudin kertomukseensa kaipaamaa kulttuurista edistysaskelta *voisi* edustaa postmoderni sosiologia, pienet kertomukset, eräänlaiset konstruoidut tyypit, jonka osat "näyttävät kiinnostavilta ja olennaisilta siitä henkilöstä, joka tyypin rakentaa" (s. 23), *ellei* Isä olisi kahmaissut tätäkin "uutta asetta" omaksi omaisuudekseen, ja kouhunut sitä osaksi omaa voimaansa. Klaanin jäsenen ainoaksi mahdollisuudeksi osoittaa ylivoimansa, jos ei muille niin itselleen, jää siten toive Isän voimien vähittäisestä heikkenemisestä, vetäytymisestä omiin oloihinsa, lopulta katoamisesta sosiologian tekstuaalisuuksista. Muttei suinkaan unohtumisesta, sillä samalla kun he häntä hänen ylivoimassaan vihaavat, rakastavat he ja ihailevat häntä. Isä syntyy uudelleen, peruutetusta kamaluudesta kertovana toteemina, josta nyt tulee vahvempi kuin mitä hän koskaan oli ollut kirjoittaessaan.

Juha Suoranta

Numeron kirjoittajia

Risto Heiskala, assistentti, Helsingin yliopisto, sosiologian laitos

Pertti Hemänuus, professori, Tampereen yliopisto

Kalervo Järvelin, YT, FL, apulaisprofessori, Tampereen yliopisto, informaatiotutkimuksen laitos

Erkki Karvonen, YL, vs. assistentti, Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos

Markus Lammenranta, FL, tutkija, Helsingin yliopisto, filosofian laitos

Heikki Luostarinen, YT, vs. apulaisprofessori, Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos

Sami Noponen, YK, toimittaja, Helsinki

Sari Pietikäinen, FK, tutkija, Jyväskylä

Martti Soramäki, Viestintäkehitysryhmän päällikkö, Yleisradio, Helsinki

Sinikka Sassi, valt.lis., assistentti, Helsingin yliopisto, viestinnän laitos

Juha Suoranta, KL, yliassistentti, kasvatustieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

Marja Ylönen, YL, toimittaja, Pori